

HEIDI HAKKARAINEN

Mediavallankumous

Vuosien 1848–1849 vallankumous ja sanomalehdistö

Toisin kuin monia muita vallankumouksia Euroopan hullua vuotta 1848 ei edeltänyt mikään yksittäinen poliittinen kriisi. Sen sijaan 1800-luvun alussa oli kehittynyt erilaisia jännitteitä, jotka johtivat vallankumouksellaan nousuun ja nopeaan leviämiseen kevättalvella 1848. Lähestyn vuoden 1848 tapahtumia etenkin mediakulttuurin muutoksen näkökulmasta ja pohdin myös äkkinäisen ja nopeasti päättyneen ”Euroopan vallankumouksen” pitkäaikaisia vaikutuksia 1800- ja 1900-lukujen historiaan.

Maanjärjestys ja tartunta

Maaliskuun 24. päivä 1848 *The Liverpool Mercury*, joka monien muiden Britannian lehtien tavoin seurasi mannermaalla leviävää vallankumouksaaltoa, kirjoitti, että se tulivuori, jonka päällä Eurooppa oli nukkunut vuosien ajan, oli nyt purkautunut hurjiin liekkiin peittäen laavallaan valtaistuimia, vallanpitäjiä, herruuksia ja valtakuntia. Vallankumousta, joka oli juuri leviämässä ympäri Eurooppaa, kutsuttiin myös sosiaalisesti järjestykseksi, joka kaatoi mukanaan mädäntyneet traditiot.¹

Kirjoitus käsitteli etenkin vallankumouksen puhkeamista Itävallassa ja ulkoministeri Klemens von Metternichin pakoa Wienistä, joka oli aikalaisille järjestyttävä uutinen. Aina vuosien 1814–1815 Wienin kongressista saakka Metternich oli määritellyt koko Euroopan poliittisen linjan, jota hallitsi taantumuksellinen autoritäärinen politiikka. Nyt Metternich oli syrjäytetty ja vallankumous tuntui etenevän luonnonvoiman tavoin maasta toiseen. Se levisi tekstien kautta myös niihin maihin, kuten Englantiin, joissa valta pysyi ennallaan. Vallankumouksesta luettiin lehdistä ympäri maailmaa, ja eri alueilla yhtä aikaa tapahtuneet poliittiset kansannousut ja levottomuudet saivat polttoainetta uudenaikaisista informaatio- ja liikenneverkostoista, jotka olivat kehittyneet 1800-luvun alkupuoliskolla yhdistämään eri maita toisiinsa.

Vaikka vuoden 1848 tapahtumia, jotka jatkuivat joillakin alueilla kuten Dresdenissä vuoteen 1849 saakka, pidetään Euroopan suurimpana vallankumouksena, niillä ei ollut kansallista keskusta.² Pikemminkin vallankumouksen syyt ja tavoitteet vaihtelivat maasta toiseen, ja hullun vuoden tapahtumilla oli suuria alueellisia eroavaisuuksia ja seurauksia. Saksassa vallankumous liittyi saksalaisen nationalismin nousuun sen pikkuvaltioiden pyrkiessä yhdistymään ja luomaan ensimmäisen yhteisen parlamentin. Myös Habsburgien monarkiassa vallankumoukset nivoutuivat voimakkaasti nousevaan nationalismiin ja Itävallan keisarikunnan alusmaiden haluun

irtautua imperiumista. Kansannousuihin eri maissa osallistui erilaisia ihmisiä eri säädyistä. Esimerkiksi talonpojat, opiskelijat ja kaupunkien porvaristo ajoivat eri asioita ryhtyessään vastustamaan vallalla olevaa järjestystä.³

Historiantutkimuksessa on löydetty monia syitä käänteentekevälle vuodelle. Keskeisinä tekijöinä on pidetty liberaalin porvariston nousua, voimistuvaa nationalismia, sosiaalisen kurjuuden lisääntymistä kasvavissa kaupungeissa ja talonpoikien ahdinkoa maaseudulla. Yhtäältä purkautui tyytymättömyys *ancien régime* -hallintoja kohtaan, kun etenkin kaupunkien nouseva porvaristo halusi uudistaa vanhat yhteiskuntarakenteet. Porvariston keskeisiä vaatimuksia olivat perustuslaki, lehdistönvapaus, sananvapaus ja lisää valtaa poliittiseen päätöksentekoon. Toisaalta 1840-luvun taloudellinen laskusuhdanne ja nälänhädät maaseudulla olivat korostaneet vanhojen yhteiskuntarakenteiden kestättömyyttä nopean modernisaation aikana. Esimerkiksi osassa Habsburgien monarkiaa oli edelleen käytössä feodaalijärjestelmä, joka muun muassa Ranskassa oli kumottu jo vuoden 1789 vallankumouksen jälkeen.⁴

Tyytymättömyys vallitseviin oloihin nivoutui uusien aatteiden nousuun ja etenkin liberalismi, nationalismi ja sosialismi muovasivat eurooppalaista aatemaailmaa Ranskan suuren vallankumouksen jälkeisessä Euroopassa. Varhaisen sosialistisen teorian kehittelyyn kuului vallankumouksen teoretisointi, joka lisääntyi etenkin 1840-luvulla.⁵ Karl Marxin ja Friedrich Engelsin *Kommunistinen manifesti* ilmestyi Lontoossa helmikuussa 1848, vain vähän ennen vallankumousten leviämistä Euroopassa.

Vallankumousta odotettiin ja pelättiin niin alamaisten kuin myös valtaapitävien taholta. Kulttuurihistorioitsija Heli Rantala on tuonut esiin, miten vallankumousten pelko ja ajatus niiden tarttuvuudesta eli vahvasti 1800-luvun alun kulttuurissa.⁶ Konservatiivit ja etenkin Metternich näkivät vallankumoukset tartuntoina, jotka saattoivat levitä ja sairastuttaa yhteiskuntia. Metternichin kerrotaankin sanoneen, että kun Ranska on vilustunut, koko Eurooppa aivastaa.⁷

Kuten Hannu Salmi on todennut, sairausmetaforia on käytetty jo pitkään kuvaamaan nopeaa kulttuurin leviämistä⁸. Hans Blumenberg on esittänyt, että aisteihin perustuvat metaforat ovat keino käsitellä sellaisia asioita, joihin käsitteellinen kieli ei ylety.⁹ Metaforien avulla ei pyritä vain ymmärtämään vaan myös arvottamaan todellisuutta. Siinä missä vallankumouksen vertaaminen tulivuoren purkaukseen ja maanjäristykseen *The Liverpool Mercury* -lehdessä teki siitä pitelemättömän muutosvoiman, joka uudisti vanhat rakenteet, Metternichin sairausmetafora antoi ymmärtää, että vallankumous vei yhteiskunnan terveyden ja elinvoimat. Kuitenkin molemmat esimerkit olivat Blumenbergin jaottelun mukaisesti orgaanisia metaforia, jotka kantoivat mukanaan monia kulttuurisesti kerrostuneita merkityksiä. Kuten Asko Nivala on huomauttanut, jo Ranskan suurta vallankumousta verrattiin maanjäristykseen 1700-luvun lopulla ja etenkin romantikoille vallankumous oli käsite, jossa luonnonvoimat yhdistyivät inhimilliseen vapauteen¹⁰. Vapauden merkitystä pohdittiinkin laajasti 1800-luvun alun kulttuurissa. Se muuttui filosofisesta käsitteestä aikakauden keskeiseksi poliittiseksi käsitteeksi ja vuoden 1848 vallankumousten iskulauseeksi.¹¹

Vallankumouksen leviäminen

Vuoden 1848 tapahtumia leimaa nopeus. Vaikka moni maa, kuten Englanti ja Venäjä, eivät kokeneet vallankumousta, se levisi kuitenkin huomattavan laajalle alueelle Euroopassa. Vallankumouksille oli yhteistä se, että ne tapahtuivat lähes samaan aikaan ja levisivät ketjureaktion lailla. Tammi-maaliskuun välillä levottomuudet levisivät Italian niemimaalta Ranskan kautta Saksan pikkuvaltioihin ja Habsburgien valtakuntaan. Näiden suurimmat keskuksat Pariisi, Berliini, Wien, Rooma ja Pest-Buda olivat tärkeimpiä vallankumousten näyttämöitä, vaikka erilaisia mellakoita ja kansannousuja tapahtui myös lukemattomilla pienemmällä paikkakunnilla ympäri Eurooppaa.¹²

Levottomuudet alkoivat Sisilian Palermossa tammiukuussa. Kuitenkin vasta helmikuun vallankumous Ranskassa syöksi tapahtumat todella liikkeelle. Katumielenosoituksista barrikadeille edennyt kansannousu johti nopeasti vallankumoukseen. Kuningas Louis Philippen (Ludvig Filipin) luopuminen kruunusta ja tasavallan perustaminen 24. päivä helmikuuta olivat jymyutinen ympäri maailmaa. Pariisin tapahtumia seurattiin lehdistössä eri maissa, ja yksistään British Libraryn sanomalehtikokoelmat kattaa satoja kirjoituksia Ranskan vuoden 1848 vallankumoukseen liittyen.¹³ Tapahtumia seurattiin vain lyhyellä viiveellä¹⁴. Kevättalven tapahtumat nostattivat vallankumouksella, jota leimasi alkuvaiheessa toiveikkuus, lähes euforinen optimismi. Ranskaksi sanottiin kansojen kevään (*printemps de peuples*) koittaneen.¹⁵

Painokulttuurin kehitys

Vuoden 1848 tapahtumia käsittelevässä tutkimuksessa on painotettu 1800-luvun alun painokulttuuria vallan-

kumouksellisten aatteiden teoretisoinnissa, välittämisessä ja levittämisessä. Lehdistö oli kasvanut etenkin 1840-luvulla räjähdysmäisesti. Uusien painotekniikoiden sekä liikenne- ja tietoyhteyksien ansiosta tekstejä oli saatavilla enemmän kuin koskaan ja ne levisivät yli maantieteellisten ja poliittisten rajojen.¹⁶

Sen lisäksi, että uutiset Ranskan tapahtumista levisivät nopeasti muihin maihin, lehtikirjoittelu sisälsi myös menneiden vallankumousten muisteluja. Etenkin Ranskan suuri vallankumous innoitti vuoden 1848 vallankumouksellisia, ja siihen viitattiin monin tavoin lehdistössä. Esimerkiksi *Deutsche Allgemeine Zeitung* mainosti Adolphe Thiersin, Louis Blancin ja Adolphe de Lamartinen Ranskan suurta vallankumousta käsitteleviä kirjoja päivää ennen maaliskuun vallankumouksen puhkeamista Wienissä¹⁷. Juuri painokulttuurin ansioista Ranskan suuren vallankumouksen perintö eli Euroopan lukevan yleisön mielissä voimakkaana.

Diakroninen muisto Ranskan vallankumousten perinteestä yhdistyi synkroniseen, uutisten tuomaan tietoisuuteen nykyhetken tapahtumista. Uudet painotekniikat ja tiedon yhä systemaattisempi jakelu kasvavassa lehdistössä mahdollistivat uutisten nopeamman leviämisen yhä laajemmalle maantieteelliselle alueelle.¹⁸ Ennen vuotta 1848 Euroopassa oli käytössä optisia lennätinjärjestelmiä, jotka palvelivat enimmäkseen armeijaa ja valtioiden välistä viestintää. Uutiset matkasivat ennen kaikkea postivaunujen matkassa, mutta samaan aikaan kehitettiin myös sähköisiä lennätinlinjoja. Esimerkiksi Saksan ensimmäinen sähköinen lennätin yhdisti vuonna 1848 Berliiniin ja Frankfurt am Mainiin.¹⁹

Euroopassa vallankumouksen tapahtumista luettiin hyvin pienellä viiveellä, kun taas valtamerten taakse uutiset kulkivat vielä laivojen mukana. Esimerkiksi Yhdysvaltoihin uutisten matka Euroopasta kesti höyrylaivalla monta viikkoa ennen ensimmäistä transatlanttista kaapelia, joka kytki mantereet toisiinsa vuonna 1866. Niinpä myös tieto vuoden 1848 Ranskan vallankumouksesta saavutti New Yorkin vasta 20. maaliskuuta²⁰. Tuolloin vallankumoukset olivat jo levinneet saksankieliseen Eurooppaan.

Maaliskuussa vallankumouksaalto tavoitti Itävallan ja Saksan pikkuvaltiot, minkä vuoksi näissä maissa puhutaan ”maaliskuun vallankumouksesta” (*Märzrevolution*). Itävaltalainen kirjailija Ferdinand Kürnberger kirjoitti *Sonntagsblätter*-lehdessä tuoreeltaan maaliskuussa 1848, miten uutiset Ranskasta sähköistivät ilmapiirin Wienissä. Kürnbergerin mukaan tieto tasavallan perustamisesta oli valtava sensaatio. Se loi tunteen siitä, että myös Itävalta oli pysäyttämättömien ja käänteentekevien tapahtumien edessä. Poliittisten lehtien luo tungeksittiin julkisilla paikoilla ja niitä luettiin ääneen kahviloissa. Vallankumouksen vaikutukset Itävaltaan jakoivat mielipiteitä. Toiset suhtautuivat niihin toiveikkain odotuksin, toiset pelolla. Pankeissa seteleitä vaihdettiin hopeaan.²¹ Samaa aikaan unkarilaisen Lajos Kossuthin puhe, jossa vaadittiin muun muassa feodalismia lopettamista, omaa parlamenttia Unkariin sekä perustuslaillista monarkiaa

”Vallankumouksen leviämiseen liittyi lehdistön luoma uudenlainen tietoisuus ympäröivästä maailmasta ja sen tapahtumista.”

koko valtakuntaan, alkoi levitä saksaksi käännettynä pamflettina kaupungissa²².

Tilanne eskaloitui 13. maaliskuuta, kun Ala-Itävallan valtiopäivät kokoontuvat Wienissä. Kaupunkilaiset kerääntyivät kaduille seuraamaan tapahtumia, ja opiskelijat järjestivät mielenosoituksen, jota tuli seuraamaan myös joukko työläisiä esikaupungeista. Nuori opiskelija Adolf Fischhof piti puheen, jossa vaadittiin sensuurin lopettamista ja opetuksen vapautta yliopistolla. Kun keisarin joukot avasivat tulen kohti väkijoukkoja, syntyi kaaos. Kaupunkilaiset järjestäytyivät pian kansalliskaarteihin, ja opiskelijoiden akateeminen legioona perustettiin.²³ Keisari ja Metternich pakenivat Wienistä.

Itävallan vallankumous ja erityisesti Metternichin kaatuminen aiheuttivat uuden voimakkaan reaktion muissa maissa, kuten Preussissa, ja Wienin jälkeen vallankumoukset levisivät viikon sisällä Pest-Budaan, Venetsiaan, Krakovaan, Milanoon ja Berliiniin²⁴. Vallankumouksen leviämiseen liittyi lehdistön luoma uudenlainen tietoisuus ympäröivästä maailmasta ja sen tapahtumista. Nopealla tiedonvälityksellä oli siis välittömät ja monin tavoin odottamattomat seuraukset.

Sensuurin kaatuminen

Sen lisäksi, että vuoden 1848 vallankumous mursi hetkellisesti absolutistisen vallan ja lakkautti pysyvästi feodaalijärjestelmän monilla alueilla Euroopassa, se myös loi oman kulttuurinsa. Hullun vuoden tärkeimpiä murroksia oli sensuurin kaatuminen maissa, joissa julkisuus oli aikaisemmin ollut ankarasti säädeltyä. Esimerkiksi Wienissä sensuurin lakkauttaminen synnytti suuren määrän uusia julkaisuja ja toi ne kaduille. Erilaiset sanomalehdet, julisteet, poliittiset pamfletit ja karikatyyrit levisivät nopeasti ja loivat oman vallankumouksellisen julkisuutensa. Itävallassa poliittisten julkaisujen määrä kasvoi 79 % sensuurin lakkauttamisen jälkeen²⁵. Erään aikalaisarvion mukaan vuonna 1848 Wienissä ilmestyi yli 200 uutta lehteä²⁶.

Sen lisäksi, että painotuotteita oli suuri määrä, ne myös tulivat tiloihin, joissa tekstejä ja kuvia ei ollut ennen näkynyt. Varsinkin katumyynti oli tärkeä osa vallankumouksellista julkisuutta. Vallankumouksen kuittamisen jälkeen lehtien vapaa katumyynti oli pitkään kielletty Habsburgien valtakunnassa.²⁷ Vuoden 1848 vallankumouksen ajan lehdet julkaisivat niin poliittisia raportteja kuin myös vitsejä, juoruja ja pilakuvia²⁸. Yksi vuoden 1848 tunnetuimmista pilapiirroksista kuvasi Metternichia pakenemassa Lontooseen²⁹.

Toisaalta vuoden 1848 vallankumous kiristi sensuuria monissa maissa. Varsinkin keisari Nikolai I oli huolissaan vallankumouksen leviämisestä Venäjälle. Suomessa kumouksellisten vaikutusten pelko johti sensuurin tiukentamiseen helmikuussa 1848. Ulkomaan uutisista sai kirjoittaa vain Pietarin virallisen lehden mukaisesti tai muuten seurata sensuurin jo hyväksymiä julkaisuja. Omia kommentteja ei saanut lisätä.³⁰ Lisäksi vastavallankumouksellista henkeä nostatettiin muilla keinoin. Yksi tunnetuimmista vallankumousvuoden tapahtumista oli *Maamme*-laulun esittäminen ensimmäisen kerran yliopilaiden juhlassa Flooran päivänä 13. toukokuuta 1848. Tarkoitus oli nimenomaan, että Suomen nuorisolaulaisi sitä ”omana Marseljeesinaan” vallankumouslaulujen sijaan.³¹

Toisenlainen maailma

Wienissä vuoden 1848 vallankumous loi oman maailmansa, jossa oli omat käytänteensä, pukunsa ja puheta-pansa. Järjestyksen murtumiseen kuuluivat katumielenosoitukset, barrikadit ja muut urbaanien mellakoiden rituaalit³².

Uusilla tavoilla ja vaatteilla symboloitiin eroa menneestä ja korostettiin vallankumouksellista identiteettiä. Roman-Hans Gröger on osoittanut, miten Itävallassa työläiset omaksuivat Ranskan vuoden 1789 vallankumouksen aatteet ja symbolit osaksi kamppailuaan³³. Liberaali porvaristo taas alkoi varsinkin vallankumouksen

”Hullun vuoden kokemukseen ei kuulunut vain alun euforia ja toiveikkuus vaan myös väkivalta, pettyminen ihanteisiin ja kokemus vallankumouksen epäonnistumisesta.”

loppuvaiheessa käyttää kansallisvärejä pukeutumisessaan. Vallankumouksen aikana keskiluokkaiset miehet ja naiset omaksuivat uusia pukeutumistapoja, puhuttelutapoja ja jopa nimiä. Erilaisten yhteisten käytänteiden avulla pyrittiin ylläpitämään ja samalla hallitsemaan ja tulkitsemaan vallankumouksen kokemusta.³⁴

Historioitsija Wolfgang Schivelbush on jäljittänyt valon ja pimeyden merkityksiä eurooppalaisessa vallankumousperinteessä. Siinä missä valo merkitsi järjestystä ja sen avulla vallanpitäjien oli helpompi hallita kaupunkitilaa, pimeys oli epäjärjestyksen ja vapauden symboli sekä kumouksellisten piilopaikka. Katulyhdyt olivat keskeinen osa vallankumousperintöä jo 1700-luvulla. Niiden rikkominen oli keskeinen osa vanhan vallan vastustamista. Samasta syystä vuonna 1789 katulyhtyjä käytettiin lynkkauksissa. Myös vuonna 1848 Wienissä valoihin liittyi vahvaa symboliikkaa. Keväällä, kun vallankumous puhkesi 13. maaliskuuta, kaikki vanhaa kaupunkia ympäröivän suojavyöhykkeen kaasupalot rikottiin, jolloin palava kaasu teki mielikuvituksellisia ennennäkemättömiä kuvioita taivaalle.³⁵ Syksyllä vallankumouksen viimeisen, ”punaiseksi lokakuuksi” kutsutun verisen vaiheen aikana väkijoukko lynkkasi sotaministeri Theodor Baillet de Latourin lyhtypylvääseen 6. lokakuuta 1848.

Jonathan Sperber on ehdottanut, että vuoden 1848 tapahtumat ikään kuin toivat 1789 vallankumouksen kokemuksen laajalle osalle eurooppalaisia³⁶. Samalla kun vallankumouksia ja lievempiä levottomuuksia koettiin ennennäkemättömän laajasti, ne jättivät valtavat jäljet eurooppalaiseen aatemaailmaan.³⁷ Hullun vuoden kokemukseen ei kuulunut vain alun euforia ja toiveikkuus vaan myös väkivalta, pettyminen ihanteisiin ja kokemus vallankumouksen epäonnistumisesta. Esimerkiksi Wienissä vallankumouksen kukistaminen syksyllä ja vallankumousjohtajien vangitseminen ja teloittaminen olivat ankara kokemus aikalaisille. Kaiken kaikkiaan vuosien 1848–1849 vallankumousvaiheen aikana arvioidaan menehtyneen yli 100 000 itävaltalaisista.³⁸

Pettymys vallankumoukseen ja väkivallan kokemus olivat raskas muisto vuoden 1848 sukupolvelle, joka jatkoi elämäänsä uudelleenrakennetussa absolutistisessa Habsburgien monarkiassa. Uusi hallitsija keisari Frans Joosef I käynnisti suuren kaupunki uudistuksen, jonka tarkoituksena oli paitsi modernisoida Wieniä, myös luoda kaupungista paremmin hallittava. Vuosien 1857 ja 1890 välillä tuhottiin paikkoja, jotka muistuttivat vuoden 1848 tapahtumista ja luotiin uusia tiloja, jotka symboloivat keisarin valtaa. Vuoden 1848 tapahtumat olivat monella tapaa tukahdutettu muisto 1800-luvun lopun kaupunkitiloissa ja ihmisten tietoisuudessa.³⁹

Vuoden 1848 vaikutukset

1900-luvun historiankirjoituksessa vuosien 1848–1849 vallankumoukset nähtiin tärkeänä käännekohtana, jonka kautta pyrittiin ymmärtämään etenkin kansallissosialismin ja fasismin nousua Euroopassa. Jo toisen maailmansodan jälkeen 1848 nähtiin käännteentekevänä vuotena, jolloin Euroopan kohtalo ratkaistiin.⁴⁰

Käsitys vuoden 1848 epäonnistumisesta ja sen kohtalokkaista seurauksista yleistyi etenkin Länsi-Saksassa 1960-luvulla, kun kansallissosialistista menneisyyttä alettiin käsitellä julkisuudessa. Tuolloin yleistyi *Sonderweg*-nimellä tunnettu tulkintatraditio, joka nimensä mukaan nojautui ajatukseen Saksan ja Itävallan erityisestä tiestä Euroopan 1800-luvun historiassa. Nähtiin, että 1800-luvun poliittinen kulttuuri vanhoine autoritäärisine hallintorakenteineen loi kehityskulun, joka johti kansallissosialistien valtaannousuun 1930-luvulla. *Sonderweg*-tulkintatradition ytimessä oli ajatus vuoden 1848–1849 vallankumouksesta epäonnistuneena vallankumouksena. Tuon kohtalokkaan epäonnistumisen seurauksena yhteiskunta ei uudistunut ja demokratisoitunut tarvittavalla tavalla voimakkaan modernisaation aikana, mikä johti fasismin nousuun.⁴¹

Vaikka ajatus erityisestä tiestä on kiistelty, eikä se enää ole vallalla nykyisin, vuoden 1848 perintö on

edelleen tärkeä kysymys. Esimerkiksi yhdysvaltalainen tutkija Pieter M. Judson on korostanut vuoden 1848 vaikutusta liberalismiin ja nationalismiin läpimurtoon ja yhteenkietoutumiseen Itävallan historiassa, jossa nämä on perinteisesti nähty toisilleen vastakkaisina aatteina. Itävaltalaisen liberalismiin kriisiä 1800-luvun lopulla on selitetty nationalististen massaliikkeiden suosiolla. Judsonin mukaan kuitenkin juuri liberalistinen poliittinen kulttuuri edisti ja muovasi nationalismin nousua.⁴² Edelleen, tarkastellessaan Jörg Haiderin johtaman Itävallan vapauspuolueen (FPÖ) menestystä 1990-luvulla, Judson argumentoi, että juuri liberalismiin nivoutuminen nationalistiseen politiikkaan aina 1800-luvulta lähtien oli se näkymätön poliittinen traditio, josta vuosituhaten vaihteen uudenlainen oikeistopopulismi ponnisti juuri Itävallassa.⁴³

Nationalismin ja liberalismiin nousun lisäksi vuoden 1848 vallankumoukset vaikuttivat vasemmistolaisten aatteiden ja etenkin marxilaisuuden syntyyn 1800-luvulla. Vaikka *Kommunistinen manifesti* ei levinnyt laajalle vuonna 1848, sillä oli pitkäkestoiset vaikutukset vallankumousten teoretisoitiin ja työvään järjestäytymiseen 1800-luvun jälkipuoliskolla. Esimerkiksi historioitsija Martin Malia on korostanut sitä, että vuoden 1848 vallankumouksen tärkein vaikutus oli marxilaisen vallankumousperinteen ja sen teorian vakiintuminen. Juuri marxilaisuuden synty oli Malian mukaan vuoden 1848 hullun vuoden rakentama silta vuosien 1789 ja 1917 vallankumousten välillä.⁴⁴

Lopuksi

Pitkä historiallinen jatkumo johti Euroopan ensimmäiseen suureen hulluun vuoteen, ja myös sen seuraukset olivat kauaskantoiset. Vuonna 1848 oli käynnissä monta vallankumousta, joita stimuloi ja yhdisti toisiinsa vuosisadan alkupuolella kehittynyt mediakulttuuri. Uudet liikenne- ja kommunikaatiomuodot loivat edellytykset vallankumouksen nopealle leviämislle laajalle alueelle. Myöhemmin varsinkin saksalaisessa lehdistötutkimuksessa vuosien 1848–49 tapahtumista on puhuttu etenkin mediavallankumouksena, joka ei vain syntynyt lehdistön avustuksella, vaan myös vaikutti niihin tapoihin, joilla tietoa alettiin yhä systemaattisemmin esittää ja välittää 1800-luvun lopulla.⁴⁵

Toisaalta vuoden 1848 ”hullun vuoden” myötä liberalismi, nationalismi ja sosialismi nousivat 1800-lukua keskeisesti muovanneiksi aatteiksi. Osittain tästä syystä vuoden 1848 vallankumouksia on pidetty vedenjakajana 1800-luvun alun ja vuosisadan lopun välillä.⁴⁶ Myöhemmin muistot epäonnistuneesta vallankumousvuodesta ja sen merkityksistä jakautuivat. Ne nivoutuivat kansallisiin kertomuksiin ja niiden avulla rakennettiin luokkaidentiteettejä, kun esimerkiksi porvaristo pyrki erottamaan oman vapaustaistelunsa työläisten vallankumouksesta.

Monet niistä ihanteista, kuten yleinen äänioikeus, sananvapaus, ihmisoikeudet ja demokratia, jotka vielä

1800-luvun alussa olivat radikaaleja tavoitteita, ovat tulleet lähes kahden vuosisadan kuluessa osaksi jokapäiväistä länsimaista elämää. Toisaalta ensimmäinen yleiseurooppalainen vallankumous on ollut osaltaan rakentamassa modernin ajan vallankumousperinteen jatkumoa, joka on synnyttänyt uusia kansannousuja, opiskelijaradikalismia ja ”hulluja vuosia”.

Viitteet

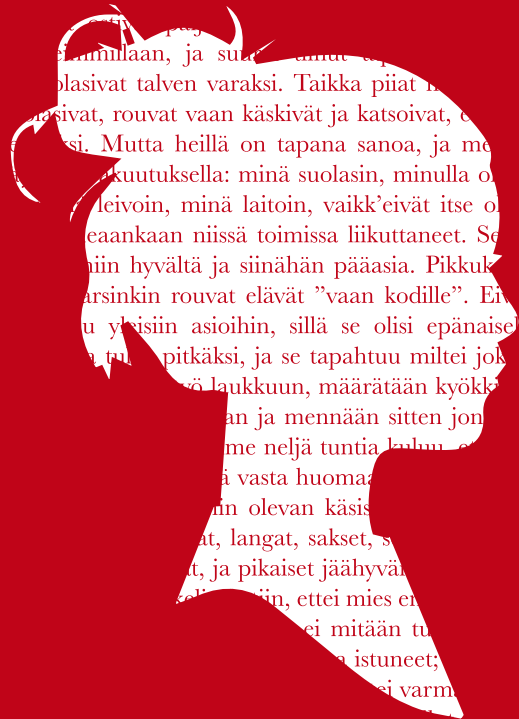
- 1 The European Revolution. *The Liverpool Mercury* 24.3.1848. BLN.
- 2 Strandmann 2000, 1–4.
- 3 Ks. esim. Judson 216, 155–157.
- 4 Ks. esim. Sperber 1994, 105–111, 239–242; Evans 2000, 9–26; Judson 2016, 155–162.
- 5 Ks. Malia 2006, 241; Hobsbawm 1977, 366–368; Evans 2000, 17.
- 6 Rantalan käynnissä oleva tutkimushanke käsittelee vallankumousten tarttuvuutta. Ks myös Rantala 2016.
- 7 Ellis 2000, 27.
- 8 Salmi 2018.
- 9 Blumenberg 2010 (1960), 62–76.
- 10 Nivala 2016, 19–33.
- 11 Conze 1975, 488–538.
- 12 Ks. Sperber 1994, 114; Strandmann 2000, 1–2.
- 13 British Library Newspapers (BLN) sisältää yhteensä lähes kolme miljoonaa sivua kattaen kokoelmat 17th and 18th Century Burney Collection Newspapers sekä 19th Century Newspapers.
- 14 Ks. esim. Another Revolution in France, and abdication of Louis Philippe. *The Examiner* 26.2.1848. BLN.
- 15 Sperber 1994, 117–118.
- 16 Hobsbawm 1977, 360; Strandmann 2000, 3. Vrt. Salmi 2018.
- 17 *Deutsche Allgemeine Zeitung* 12.3.1848. ANNO Austrian Newspapers Online. Österreichische Nationalbibliothek. Verkossa: anno.onb.ac.at.
- 18 Ks. Salmi 2018.
- 19 Vuonna 1849 sähköinen lennätinverkosto laajeni merkittävästi. Stöber 2014, 127–128; Dussel 2011, 68–70.
- 20 Roberts & Howe 2000, 157.
- 21 Die Wiener Revolution. Fragmentarisch berichtet. *Sonntagsblätter* 19.3.1848. ANNO.
- 22 Judson 2016, 164.
- 23 Sama, 165.
- 24 Sperber 1994, 114.
- 25 Strandmann 2000, 3.
- 26 Judson 2016, 185–186.
- 27 Ks. lisää Hakkarainen 2017, 41–44.
- 28 Judson 1996, 43–44; 2016, 176–177.
- 29 Jede Konstitution erfordert Bewegung. (Metternich auf der Flucht). Wikimedia Commons. Verkossa: commons.wikimedia.org/wiki/Category:Prince_Klemens_Wenzel_von_Metternich#/media/File:RS(1872)_p1.0313_Metternich_auf_der_Flucht.jpg [19.3.2018].
- 30 Tommila 1988, 104.
- 31 Klinge 1998, 11–25.
- 32 Evans 2000, 17–18.
- 33 Gröger 1996, 146–149.
- 34 Judson 2016, 176–188.
- 35 Schivelbusch 1988, 97–114.
- 36 Sperber 1994, 258. Vrt. Nivala 2016, 24–28.
- 37 Ks. etenkin Malia 2006, 216.
- 38 Judson 2016, 216.
- 39 Ks. Hakkarainen 2017, 62–73; 123–132.
- 40 Etenkin historioitsija A. J. P. Taylor popularisoi tämän näkemyksen. Malia 2006, 217; Evans 2000, 23.
- 41 Judson 1996, 5–10.
- 42 Sama, 2–4.
- 43 Judson 1998, 14–15.
- 44 Malia 2006, 240.

- 45 Ks. etenkin Dussel 2011, 51.
46 Ks. Strandmann 2000, 8.

Kirjallisuus

- Blumenberg, Hans, *Paradigms for a Metaphorology* (Paradigmen zu einer Metaphorologie, 1960). Käänt. Robert Savage. Cornell University Press, Ithaca, New York 2010.
- Conze, Werner, *Freiheit*. Teoksessa *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexikon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland*. Toim. Otto Brunner, Werner Conze & Reinhart Koselleck. Bd.2 E–G. Erst Klein Verlag, Stuttgart 1975.
- Dussel, Konrad, *Deutsche Tagespresse im 19. und 20. Jahrhundert*. 2., erweiterte Auflage. Lit Verlag, Berlin 2011.
- Ellis, Geoffrey, *The Revolution of 1848–1849 in France*. Teoksessa *The Revolutions in Europe 1848–1849. From Reform to Reaction*. Toim. R. J. W. Evans & Hartmut Pogge von Strandmann. Oxford University Press, Oxford 2000, 27–54.
- Evans, R. J. W., *Liberalism, Nationalism, and the Coming of the Revolution*. Teoksessa *The Revolutions in Europe 1848–1849. From Reform to Reaction*. Toim. R. J. W. Evans & Hartmut Pogge von Strandmann. Oxford University Press, Oxford 2000, 9–26.
- Gröger, Roman-Hans, *Die ersten 100 Jahre. Die Theoretiker des Frühsozialismus der Französischen Revolution von 1789 in der Österreichischen Arbeiterbewegung zwischen 1848 und 1889*. Dissertation, Universität Wien 1996.
- Hakkarainen, Heidi, *Comical Modernity: Witzblätter, Popular Humour and the Transformation of City Space in Late Nineteenth-Century Vienna*. Dissertation, Cultural History, University of Turku 2017.
- Hobsbawm, E. J., *The Age of Revolution. Europe 1789–1848*. Abacus, London 1977.
- Judson, Pieter M., *Exclusive Revolutionaries. Liberal Politics, Social Experience and National Identity in the Austrian Empire, 1848–1914*. The University of Michigan Press, Ann Arbor 1996.
- Judson, Pieter M., *The Habsburg Empire. A New History*. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge 2016.
- Judson, Pieter M., *Wien brennt! Die Revolution von 1848 und ihr liberales Erbe*. Böhlau, Wien 1998.
- Klinge, Matti, *Euroopan kumousvuosi ja suomalaisuuden synty*. Teoksessa *Soi sana kultainen. Maamme-laulun viisitoista vuosikymmentä*. Toim. Laura Kolbe, Risto Valjus & Johan Wrede. Yliopistopaino, Helsinki 1998, 11–25.
- Malia, Martin, *History's Locomotives. Revolutions and the Making of the Modern World*. Yale University Press, New Haven 2006.
- Nivala, Asko, *Catastrophic Revolution and the Rise of Romantic Bildung*. Teoksessa *Travelling Notions of Culture in Early Nineteenth-Century Europe*. Toim. Hannu Salmi, Asko Nivala & Jukka Sarjala. Routledge, New York 2016, 19–37.
- Rantala, Heli, *Nordic Travellers between Centres and Peripheries of Civilisation*. Teoksessa *Travelling Notions of Culture in Early Nineteenth-Century Europe*. Toim. Hannu Salmi, Asko Nivala & Jukka Sarjala. Routledge, New York 2016, 96–112.
- Roberts, Timothy M. & Howe, Daniel W., *The United States and the Revolutions of 1848*. Teoksessa *The Revolutions in Europe 1848–1849. From Reform to Reaction*. Toim. R. J. W. Evans & Hartmut Pogge von Strandmann. Oxford University Press, Oxford 2000, 157–180.
- Salmi, Hannu, *Viraalisuus – kulttuurihistoriallinen näkökulma. niin & näin* 1/18, 71–82.
- Schivelbusch, Wolfgang, *Disenchanted Night. The Industrialisation of Light in the Nineteenth Century* (Lichtblicke. Zur Geschichte der künstlichen Helligkeit im 19. Jahrhundert, 1983). Käänt. Angela Davies. The University of California Press, Berkeley 1995.
- Sperber, Jonathan, *The European Revolutions, 1848–1851*. Cambridge University Press, Cambridge 1994.
- Strandmann, Hartmut Pogge von, *1848–1849: A European Revolution?* Teoksessa *The Revolutions in Europe 1848–1849. From Reform to Reaction*. Toim. R. J. W. Evans & Hartmut Pogge von Strandmann. Oxford University Press, Oxford 2000, 1–8.
- Stöber, Rudolf, *Deutsche Pressegeschichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*. 3., überarbeitete Auflage. UVK Verlagsgesellschaft Konstanz, München 2014.
- Tommila, Päiviö, *Yhdestä lehdestä sanomalehdistöksi 1809–1859*. Teoksessa *Suomen lehdistön historia 1. Sanomalehdistön vaiheet vuoteen 1905*. Toim. Päiviö Tommila. Kustannuskiila oy, Kuopio 1988.

NAISEN PAIKKA

VANHAN KIRJALLISUUDEN PÄIVÄT
Sastamalassa 29.–30.6.2018

www.vanhankirjallisuudenpaivat.com